

[Sigsgaard.]

videlse af undervisningspligten. Vi må vide noget om disse unge, for at vi kan tage hensyn til dem. Det er ikke at tage hensyn blot at påtvinge dem noget, som de hidtil har unddraget sig.

Modstandere af udvidet undervisningspligt har stillet krav om undersøgelser, der skulle give oplysninger om, hvorfor nogle forlader skolen efter kun 7 års skolegang, medens flertallet fortsætter i 8. og 9. klasse. Et sådant krav må skyldes enten uvidenhed eller også forsøg på at udsætte en afgørelse så længe som muligt. Vi ved nemlig faktisk en hel del om de ting.

For det første har vi lov til at fremsætte følgende formodning: når flertallet fortsætter skolegangen efter 7. klasse, og når alle i almindelighed vurderer en længere skolegang som værdifuld og nødvendig, så må den væsentligste grund til, at et mindretal forlader skolen ved undervisningspligtens ophør, være den simple, at de ikke bryder sig om at gå i skole. Denne formodning bekræftes af de undersøgelser, der foreligger offentliggjort på dansk. Jeg skal her lige nævne en af dem. Jesper Florander og Jens Bjerg offentliggjorde i 1965 for Danmarks pædagogiske institut en publikation med titlen: „Forsøg med udelte klasser og linjedeling i Horsens 1952-1960“. Heri angives årsagen til forskellige ønsker om at forlade skolen eller ønsker om at blive. I den pågældende undersøgelse hedder det, at de elever, der forlader skolen tidligere end normalt, angiver som grund, at de ikke bryder sig om at gå i skole, og at de vil have en læreplads. Da det sidste synspunkt formentlig kun er en følge af det første, ser det altså ud til, hvad der ikke skulle kunne chokere nogen, at eleverne forlader skolen, fordi de ikke bryder sig om at blive der. De børn hjælper vi ikke ved blot at tvinge dem til at blive der.

Men hvad er så grunden til, at de ikke bryder sig om at gå i skole? Til belysning af det spørgsmål foreligger der også nogle undersøgelser, og en af dem er lavet af Jesper Jensen og Thomas Sigsgaard og hedder: „Kammeratvalg i skoleklasser, en sociometrisk undersøgelse“. Den er offentliggjort af Danmarks pædagogiske institut i 1961 og står at læse i Dansk Pædagogisk Tidsskrift nr. 8 for 1961. Heri hedder det, at elever, der forlader skolen ved undervis-

ningspligtens ophør, har for hovedpartens vedkommende haft en dårlig placering blandt kammeraterne i 4. eller 5. klasse. Denne konklusion peger dels på, at forholdet til kammeraterne betyder meget for, hvordan børn befinder sig i skolen. Er forholdet dårligt, er man dårligt accepteret af de andre, så har man det ikke godt; det smitter af på hele indstillingen til skolen og medfører, at man ønsker at forlade den, lige så snart det er muligt. Men den peger også på, at hvis man i en længere periode i 4. eller 5. klasse har befundet sig dårligt blandt kammeraterne, kan det i den grad påvirke barnets holdning til skolen, at det er og bliver negativt indstillet flere år efter, nemlig helt til 7. klasse, hvor det så foretrækker at forlade skolen.

En anden undersøgelse til belysning af forholdene her er foretaget af skoleoverlæge, dr. med. H. Lebel i Århus. Den har allerede været nævnt her i dag. Han konkluderer sin undersøgelse i, at de børn, der forlader skolen ved undervisningspligtens ophør, på væsentlige punkter adskiller sig fra de børn, der fortsætter skolegangen, først og fremmest derved, at de kommer fra et svagt hjemligt miljø, og derved, at de på forskellige områder har vanskeligheder ved skolegangen. Hertil kommer socialforskningsinstituttets ungdomsundersøgelse fra 1965, offentliggjort i betænkningen om undervisningspligten, hvori det hedder, at de, der forlader skolen tidligst, med hensyn til en række væsentlige baggrundsforhold adskiller sig kraftigt fra dem, der forlader den senere, og at der blandt fædre til dem, der forlader skolen tidligst, er en overrepræsentation af fædre med kort skoleuddannelse, af ufaglærte arbejdere og selvstændige i landbrug, af familier med lav skattepligtig indkomst og med forholdsvis mange børn. Vi står altså over for et socialt problem.

Ud fra dette materiale har vi lov at sige, at det er fuldstændig meningsløst at tale om, at de børn, der vælger at forlade skolen tidligere end andre, vælger frivilligt. Et frit valg forudsætter et valg mellem forskellige muligheder. Disse børn kan simpelt hen ikke vælge andet end det, de vælger. De vælger at forlade skolen, fordi de i skolen har lidt så mange nederlag, at de ikke kan være der, at de vil væk fra den. Det er det problem, som skal løses. Det kan gøres dels ved,